

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІДВОДУ СУДДІ В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Мазниченко А. А., студент ННІПП НАВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри господарсько-правових дисциплін ННІПП НАВС Пономарьова Т.С.

Одним із процесуальних прав, які передбачені статтею 20 ГПК України, є право сторін та інших учасників господарського процесу заявляти відводи суддям. Практика господарського та цивільного судочинства свідчить про те, що це право може недобросовісно, але доволі ефективно, використовуватись сторонами з різноманітною метою. Переважно «недобросовісні» заяви про відвід заявляються для затягування судового процесу. А також, проблемою відводів є неможливість оскарження ухвал про задоволення (незадоволення) заяв про відвід суддів (чинним законодавством України така можливість не передбачена). Проте, на практиці мають місце непоодинокі випадки оскарження таких ухвал.

Підстави відводу судді - це обставини, за наявності яких суддя не може брати участі в розгляді конкретної справи. Ці обставини можуть бути суб'єктивного характеру і стосуватися особистих зв'язків судді з особами, або його особистої поведінки щодо справи, чи об'єктивного характеру і стосуватися процесуального статусу судді у справі, яка розглядалася раніше.

Чинний господарський процесуальний кодекс передбачає способи відводу, а саме: добровільний (самовідвід) та примусовий (за допомогою інших осіб). Ст. 20 ГПК України чітко визначає обставини за яких можливий та має місце відвід судді. Зокрема, суддя не може брати участі в розгляді справи і підлягає відводу (самовідводу), якщо він є родичем осіб, які беруть участь у судовому процесі, якщо було порушено порядок визначення судді для розгляду справи, або якщо буде встановлено інші обставини, що викликають сумнів у його неупередженості. Суддя, який брав участь у розгляді справи, не може брати участі в новому розгляді справи у разі скасування рішення, ухвали, постанови, прийнятої за його участю, або у перегляді прийнятих за його участю рішень, ухвал, постанов за нововиявленими обставинами.

До інших випадків, які викликають сумніви в неупередженості судді, відносять:

- залежність судді від особи, яка бере участь у справі, або її представника;
- суддею надана публічна оцінка обставин справи, до закінчення її розгляду (виступи в засобах масової інформації тощо);
- попередня службова діяльність судді або учасників справи,
- перебування суддів в родинних стосунках при колегіальному розгляді справи судді, тощо.

Нормою ст. 20 ГПК України встановлений вичерпний перелік осіб, які мають право заявляти відвід судді: сторони; прокурор, який бере участь у судовому процесі; треті особи, які беруть участь у судовому процесі та користуються правами сторони (ст. 26, 27 ГПК).

Заява про відвід повинна бути мотивованою та містити підстави відводу. Заява викладається в письмовій формі, до неї повинні бути додані докази, які підтверджують обставини, викладені в заяві. Відвід може бути заявленим до початку вирішення спору. Заявляти відвід після цього можна лише у разі, якщо про підставу відводу сторона чи прокурор дізналися після початку розгляду справи по суті. Питання про відвід судді згідно останніх змін до ГПК України вирішується складом суду, що вирішує конкретну справу. Якщо голова господарського суду прийняв справу до свого провадження, питання про його відвід вирішується президією Вищого господарського суду України в триденний строк з дня надходження заяви про відвід.